

Öğrenmenin Önemi

- İnsanoğulları insan olmayanların yapamadıkları, değişik yollarla düşünme ve öğrenme yeteneği miras almış gibiyiz. İçinde yaşadığımız çevre , ne çeşit bilgi ve beceriler kazanacağımız ya da kazanamayacağımız hakkında kocaman bir etkiye sahiptir.

Öğrenmenin Önemi

- İnsan dışındaki birçok tür de yaşam süreleri boyunca birçok şey öğrenirler.

15 yaşındaki somjai'nin bir fil resmi

Öğrenmenin Önemi

- Yine de, insan dışındaki türlerin neler öğrenebileceğinin sınırları vardır.
- Örneğin Somjai ve bir iki arkadaşı sadece fil resimleri yaparken kamptaki bazı filler çiçek ve papatya resmi yapmaktadırlar.
- Birçok insan sadece fil veya çiçek değil; sayısız değişik şeyin resmini kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan yapabilir.

Öğrenmeyi Tanımlama

- 8 yaşında bir erkek çocuğu annesi oğlunun bazı ev işlerinin sorumluluğunu almasında ve bu yolla ufak haftalık harçlık kazanmasında ısrar etmektedir. İki-üç hafta biriktirildiğinde bu çocuk kendi seçeceği küçük bir oyuncacı satın alabilecektir. Sonuç olarak, paranın kıymeti hakkında bir değer bilme duygusu geliştirecektir.

Öğrenmeyi Tanımlama

- Küçük bir kasabadan gelen bir üniversite öğrencisi, hayatında ilk defa ,kendisinden farklı politik görüşlerle karşı karşıya gelmiştir. Sınıf arkadaşlarıyla tartıştıktan sonra kendisinin ve çevresinin politik görüşü üzerine düşünmeye başlar.

Öğrenmeyi Tanımlama

- Yeni yürüyen bir bebek, komşunun köpeğine karşı aşırı bir sevgi beslemektedir. Fakat, köpek onun sevgisine elini ısırarak karşılık verir. Bu olaydan sonra çocuk her köpek gördüğünde korkup ağlamaya başlar.

Öğrenmeyi Tanımlama

- Öğrenme bizim sadece bilgi veya beceri değil; aynı zamanda değer, tutum ve duygusal tepkiler kazanma yollarımızdır.

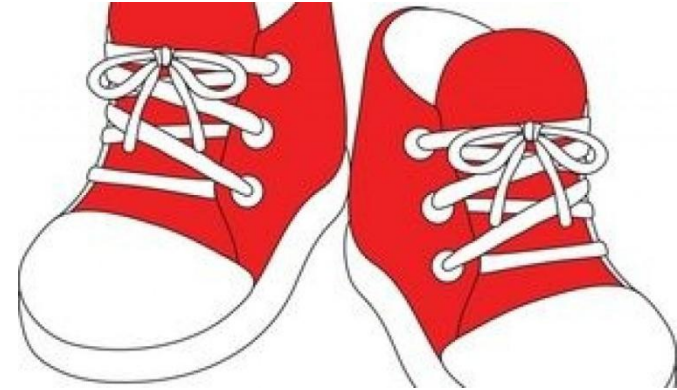

Mart ayına doğru ayakkabıları tekrar tekrar bağlamaktan sinirlenmiş olan öğretmen,Alex'in ayakkabıları kendisinin bağlamayı öğrenmesi konusunda ısrarcı oldu.Dolyısıyla, ben onu bir kenara çelip sayısız defa ona iki ucu nasıl bir araya getireceğimi gösterdim.Yalnız, bu defa açıklamalarımı sihirli bir cümle ekledim: “ Alex, Ayakkabılarını bağlamayı öğrendiğinde sana bir dolar vereceğim.” Gözleri parladı ve 5dk. içinde bağcıklarını mükemmelleştirdi.

- Oğlum Alex , anaokulunda iken öğretmeni bana “ Lütfen , oğlunuzun bağcıkları hakkında birşeyler yapın.”diye ricada bulunmuştu. Her sabah Alex’i okula yolcu ettiğimde bağcıklarını dikkatle bağlardım; fakat okula ulaştığı vakit bağcıkları çözülmüş ve oraya buraya sallanıyor durumda imiş ve bu durum öğretmenin bağcıkları bağlamasından 10 dk. Sonra yine eski haline dönmekteymiş. Alexe ayakkabı bağlama konusunda bir çok ders vermem ve adım adım ona bunu anlatmama rağmen bunların hiçbiri onda kalıcı olmadı.Sonrasında ben her sabah bağcıkları kördüğüm yapmayı teklif ettim ; ancak Alex bunu çok bebekçe bularak reddetti.Buna bir alternatif olarak bağcıklı ayakkabı yerine cırtcırtlı bir çift ayakkabı aldım.Alex ayakkabıları hızlıca o kadar hırpaladı ki cırtcırtlar çalışmaz hale geldi.

Öğrenme Yaklaşımları

- İnsan öğrenmesi, birçok formda olabilir.
  - Bir çocuğun ayakkabı bağcıklarını bağlamayı öğrenmesi gibi, öğrenmenin bazı örnekleri kolayca gözlemlenebilir.

Öğrenme Yaklaşımları

- İnsanlar bir çok değişik sebep için öğrenirler. Bazıları başarının getirdiği dışsal ödül için öğrenirler.Örneğin iyi notlar, şöhret veya para gibi. Fakat bazıları,daha az görünen daha içsel sebepler için öğrenirler. Bir çeşit başarı ve doyum duygusu veya hayatı daha kolaylaştırmak gibi

Öğrenmenin Önemi

- Davranışlarımızın çok az bir kısmı içgüdüsel ve büyük bir kısmı öğrenilmiş olduğundan bizler deneyimlerimizden faydalanabilmekteyiz.
- Hangi davranışların başarılı sonuçlara götürebileceğini hangilerinin götüremeyeceğini keşfederiz ; bunun sonucuna göre de davranışlarımızı düzenleriz.

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ TEMEL KAVRAMLAR

Öğrenme

- Organizmanın çevreyle girmiş olduğu yaşantı sonucunda ortaya çıkan nispeten kalıcı davranış değişikliğidir.

Davranış

- Gözlenebilir olan veya olmayan, insanın her türlü etkinliğine davranış denilmektedir.

- **Davranış:** Bir varlığın direkt ya da dolaylı olarak gözlemlenebilen her türlü etkinliğe davranış denir.
  - Davranışlar zıplama, yürüme, gülme gibi izlenebilen eylemleri içerdiği gibi, korkma, öğrenme, düşünme gibi izlenemeyen eylemleri de içerebilmektedir. Gözlenebilen davranışlar açık, gözlenemeyen davranışlar da kapalı davranışlardır.

DAVRANIŞ

Türüne göre

1. Bilişsel
2. Duyuşsal
3. Psikomotor

Kazanılmasına göre

1. Doğuştan gelen
2. Geçici
3. Sonradan kazanılan

Türüne Göre

- **Bilişsel Davranışlar:** Dikkat, algılama, hatırlama, sebep sonuç ilişkisi kurma, hayal etme gibi zihinden oluşturulan eylemleri kapsamaktadır.
- **Duyuşsal Davranışlar:** Korkma, sevinç, hoşlanma gibi beyin süzgecinden geçerek duygularla ilişkili olarak ortaya çıkan davranışlardır.
- **Devinsel (Psikomotor) Davranışlar:** Koşma, zıplama, yazı yazma gibi el göz koordinasyonu ile ilgili her türlü etkinliği kapsamaktadır.

Algılama

BİLİŞSEL DAVRANIŞLAR

Dikkat etme

Kavrama

Düşünme

Kaygı

DUYUŞSAL DAVRANIŞLAR

Mutlu olma

Korku

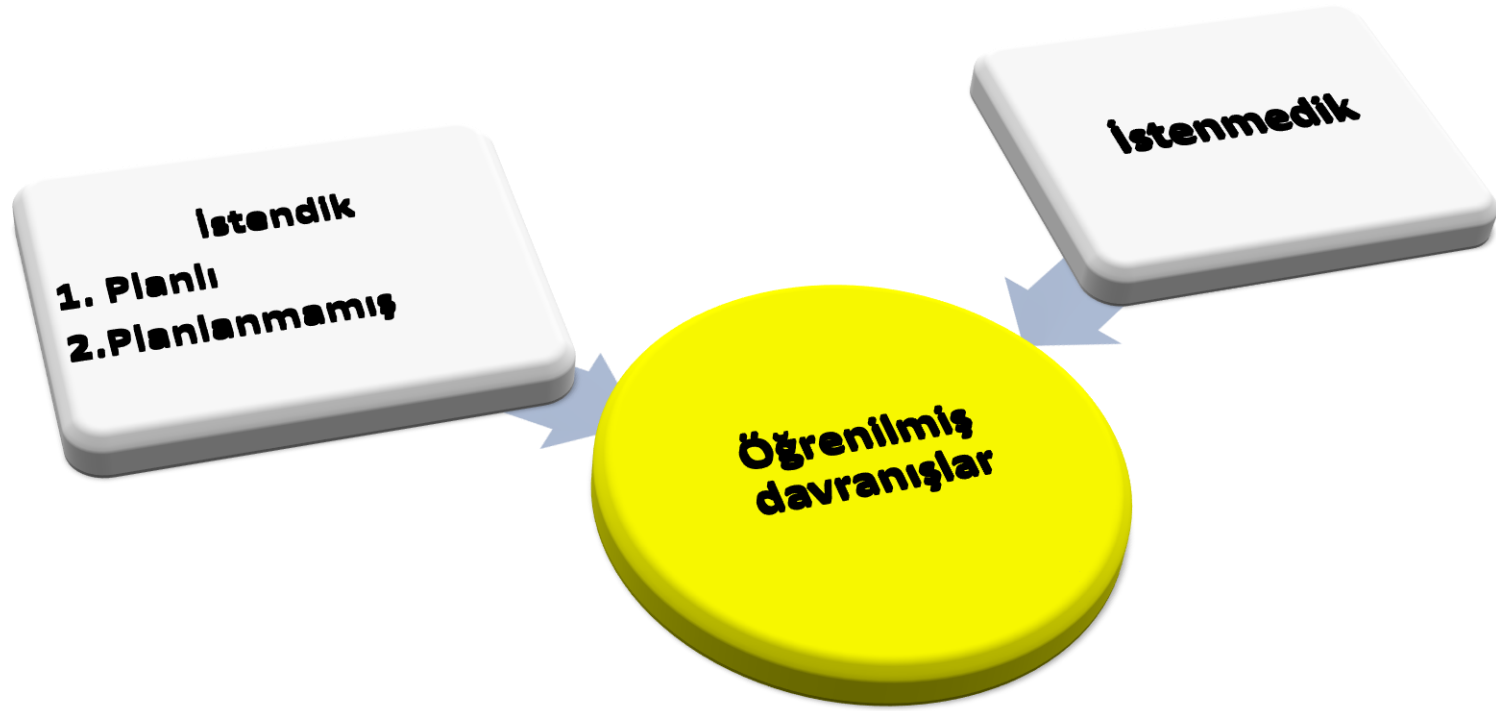
Heyecan

Kazanılmasına Göre

- **Öğrenilmiş Davranışlar:** Öğrenme ürünü olarak sonradan kazanılmış davranış türüdür.
- **İstendik Davranışlar:** Planlı eğitim sonucu ya da gelişigüzel kültürlenme süresi sonunda ortaya çıkan öğrenilmiş davranışlardır.
- **İstenmedik Davranışlar:** Hatalı eğitim ya da kötü kültürlenme sonucu ortaya çıkan öğrenilmiş davranışlardır.

- **Geçici Davranışlar:** Alkol, ilaç vs etkisiyle oluşan kısa süreli davranışlardır.
- **Doğuştan Gelen Davranışlar:** İçgüdüsel ya da refleksif davranışlarla ortaya çıkan davranışlardır.
  - Belli bir uyarıcısı olan , ertelenebilen ani ve basit davranışlar **refleksif davranışlardır.**
  - Doğuştan potansiyeli olan, olgunlaşma sonucu ortaya çıkan türe özgü davranışlara da **güdüsel davranış** denmektedir. Örneğin bir arının bal yapması güdüsel bir davranış türüdür.

- **Öğrenme:** Öğrenme insanda yaşantı yoluyla davranışlarda kalıcı izli değişikliklere yol açmaktadır. Öğrenme için bir formal eğitim gerekmemektedir. Öğrenme her yerde ve her an olabilen bir davranıştır.
- Öğrenmenin özellikleri:
  - Öğrenme bir yaşantı sonucu meydana gelir. Çevre burada önemlidir.
  - Öğrenme kalıcı ya da izlidir. yani geçici bir davranış değildir.
  - Öğrenme muhakkak bir davranış değişikliği getirir. olumlu ya da olumsuz olması fark etmez.
- Refleks, içgüdü gibi doğuştan gelen davranışlar ya da sadece büyüme ile oluşan davranışlara öğrenme diyemeyiz.

Hangileri öğrenmedir?

- Diline limon alan birinin ağzının sulanması.
  - (Doğuştan gelen davranıştır, **öğrenme değildir.**)
- Limon kelimesini duyunca ağzının sulanması.
  - (Bir bebeğe limon gösterirseniz ağzı sulanmaz, ancak limonu diline değdirirseniz ağzı sulanır. Dolayısıyla limon kelimesini duyunca ağız sulanıyorsa bu sonradan öğrenilmiş bir davranıştır ve **öğrenmedir.**)

- Anneni sesini duyunca bebeğin ağlamasını kesmesi.
  - (Annenin sesi duyulduğunda bebek susuyorsa istediği şeye kavuşacağını bildiği için rahatlamış ve susmuştur. Bu doğuştan gelen bir özellik değil sonradan öğrenilmiş bir davranıştır ve **öğrenme gerçekleşmiştir.**)
- Elektrik şoku verilen köpeğin bir o yana bir bu yana koşması.
  - (Köpek burada acıdan kaçmaktadır ve dolayısıyla refleksif bir davranıştır. **Öğrenme değildir.**)

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

- Öğrenmeyi etkileyen faktörler ,

- öğrenenle,
- yöntemle ve
- öğrenme malzemesi

ile ilgili faktörler olmak üzere 3 alt başlık halinde işlenecektir.

Öğrenmeyi etkileyen faktörler davranışlarda ortaya çıkan değişiklikleri yani öğrenme sürecini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Öğrenen ile İlgili Faktörler

- Öğrenmeyi etkileyen faktörler arasında yer alan öğrenenle ilgili faktörler de 6 ayrı alt başlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. Türe Özgü Hazıroluş: Organizmanın öğrenilecek davranışı gerçekleştirebilmesi için sahip olması gereken biyolojik donanımdır. Yani organizmanın donanımsal yapısının davranış için uygun olmasıdır.

Ör: Muhabbet kuşuna insana özgü ses çıkarmasını öğretebilirsiniz. Ancak bir kanaryaya bunu öğretemezsiniz.

2. **Olgunlaşma:** Organizmanın bir davranışı gerçekleştirebilecek fiziksel ve zihinsel yeterliliğe sahip olmasıdır. Öğrenmenin gerçekleşmesi için, bilişsel ve fiziksel olgunlaşmanın tamamlanmış olması gerekmektedir.

- Ör:1 yaşındaki bir çocuk tuvaletini tutamaz. 2 yaşındaki bir çocuk ipliği iğneden geçiremez.
- Ör:1.5 yaşındaki bir çocuğa yazı yazmayı öğretemezsiniz. Çünkü bu etkinlik için yeterince bilişsel olgunlaşmaya erişemediği gibi kalemi tutmak için gerekli olan ince motor becerilerini de henüz kazanamamıştır.

3. **Genel Uyarılmışlık Düzeyi:** Bireyin çevreden gelen uyarıcıları alma düzeyidir. Öğrenmeyi etkileyen faktörler içerisinde olgunlaşma ile beraber en önemli yere sahip öğelerden biridir. Genel uyarılmışlık düzeyi belli bir düzeye kadar öğrenmeyi olumlu etkilerken sonrasında olumsuz etkilemektedir.

- Genel uyarılmışlık düzeyi ile kaygı seviyesi de aynı orantıda etkilidir. Kaygı da belli bir seviyeye kadar öğrenmeyi olumlu etkilerken, aşırı kaygı öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir.

4. **Güdü:** Bir ihtiyaç sonucu organizmayı davranışa iten güçtür. Güdülerimizin kaynağı ihtiyaçtır.
- Bir güdü;
İhtiyacın hissedilmesi => İhtiyacı gidermek için
gösterilen davranış => İhtiyacın giderilmesi şeklinde
meydana gelmektedir.

- **Birincil Güdüler:** Fizyolojik ihtiyaçlarla ilgili biyolojik dengeyi sağlamak için gerekli olan açlık, susuzluk, cinsellik gibi dürtülerle ilişkilidir.
- **İkincil Güdüler:** Fizyolojik ihtiyaçlar dışında kalan başarı, takdir edilme gibi ihtiyaçlarla ilgilidir.
- **İçsel Güdüler:** Gdnn kaynağı bireyin kendisi ile içsel gddr. Tüm birincil güdülerin yanı sıra, kendine dikkat etme, kendini gerçekleştirme arzusu, başarma arzusu gibi ihtiyaçları kapsamaktadır. Dışsal güdüye göre çok daha etkilidir.
- **Dışsal Güdüler:** Organizmanın, içinde yaşadığı çevrenin etkisiyle onu davranışa iten güçtür. Bireyin kendisi kabul ettirme , beğendirme gibi ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır. Bazen sonradan içsel güdüye dönüşebilmektedir.

5. **Eski Yaşantılar:** Bireyin önceki öğrenmeleri bugünkü öğrenmelerini, bugünkü öğrenmeleri de önceki öğrenmelerini etkilemektedir. Buna öğrenmenin aktarılması denmektedir.

- **Olumlu Aktarma:** Eski öğrenmelerimizin bugün öğrenmelerimizi kolaylaştırmasına olumlu aktarım denilmektedir. Yani bir alandaki öğrenmenin başka bir alandaki öğrenmeyi olumlu etkilemesidir.
- Bisiklet kullanmayı bilen birinin, motosiklet kullanmayı daha rahat öğrenmesi.
- **Olumsuz Aktarma:** Eski öğrenmelerimizin bugün öğrenmelerimizi zorlaştırmasına olumsuz aktarma denir. Yani bir alandaki öğrenmenin başka bir alandaki öğrenmeyi olumsuz etkilemesidir.
- F klavye ile bilgisayar kullanan birisin, Q klavye kullanmaya başlarken bunu öğrenmede zorlanması.

- **İleriye Ket Vurma:** Eskiden öğrenilen bilgi yeni bilgiyi unutturmuşsa buna ileriye ket vurma denir. Yani önceki öğrenmenin yeni öğrenmeyi unutturmasıdır.

Ör:Yeni telefon hattı alan birinin , numarası sorulduğunda bir önceki telefon numarasını vermesi.

- İleriye ket vurma olumsuz aktarma ile karıştırılmamalıdır. Olumsuz aktarma daha çok devinişsel hareketlerle yani gözlenebilen ya da ölçülebilen hareketlerle ilgiliyken, ileriye ket vurma unutma ve hatırlama gibi bilişsel süreçlerle ilgilidir. Ayrıca olumsuz aktarma davranışçılar tarafından, ileriye ket vurma ise bilişsel kuramcılar tarafından kullanılmaktadır.

- **Geriye Ket Vurma:** Yeni öğrenmenin eski öğrenmeyi unutturmasıdır. Bir başka deyişle eski bilgiyi hatırlamak istediğimizde zorlanıyorsak ve yerine yeni bilgiyi kullanıyorsak bu geriye ket vurma oluyor.

Ör: Yeni telefon hattı alan birinin, eski numarası sorulduğunda hatırlayamaması ya da unutması.

- **Öncelik Etkisi:** İlk öğrenilen bilgilerin sonradan öğrenilenlere göre daha iyi hatırlanmasıdır.
- **Sonralık Etkisi:** Sonradan öğrenilen bilgilerin önceden öğrenilenlere göre daha iyi hatırlanmasıdır.
- **Öncelik ve sonralık etkisi ket vurma ile karıştırılmamalıdır.** Öncelik ya da sonralık etkisi sadece bir durumun daha iyi hatırlanıp hatırlanmaması ile ilgili bir durumdur. Yani bu iki kavramda ket vurmadaki gibi unutma üzerine bir vurgu yapılmamıştır.

Ör: Bir kişinin eline 30 kelimelik sıralı bir nesne listesi verilsin. Kişiden bunun incelenmesini istediğimizde ve belli bir süre sonra kağıdı elinden alıp bize hatırlayabildiklerini söyle dediğimizde ilk 4-5 kelimeyi daha iyi hatırlayıp söylüyorsa bu öncelik etkisi; son 4-5 kelimeyi söylüyorsa sonralık etkisi mevcuttur.

6. **Dikkat:** Zihinsel enerjinin belli bir uyarıcıya yönelmesi durumudur. Öğrenmeyi etkileyen faktörler içerisinde yer alan dikkat, eğer bireyin ihtiyaçlarından kaynaklanıyorsa istemli dikkat, çevredeki güçlü bir uyarıcı etkisiyle oluşuyorsa istemsiz dikkat olarak karşımıza çıkar.

- Karnı aç olan birinin, dışarıda gezerken önce lokantaları görmesi. => **İstemli Dikkat**
- Ders çalışan bir çocuğun dışardan gelen bir kavga sesine odaklanması. => **İstemsiz Dikkat**

Öğrenme Yöntemi İle İlgili Faktörler

- Öğrenmeyi etkileyen faktörler arasında ikinci başlık olan yöntemle ilgili faktörler de 4 başlık altında incelenmektedir.

- **1) Konunun Yapısı:** Konunun parçalara bölünerek ya da bütün halinde çalışılmasıyla ilgilidir.
- En etkili konu çalışma yöntemi bütün – parça – bütün şeklinde olmaktadır. Konu önce bütün olarak görülüp sonra parçalara ayrılır ve sonra da tekrar bütünleştirilerek çalışma tamamlanır.

2) Zaman Kullanımı: Konunun aralıklı ve toplu çalışma olarak çalışılmasıdır.

- **Aralıklı Çalışma:** Hatırda kalıcılığı yüksektir. Ancak yapılan araştırmalar sınav başarılarının düşük olduğunu göstermektedir.
- **Toplu Çalışma:** Sınav başarısı için olumlu yanıt verirken, bilgilerin uzun süre kalıcılığı anlamında olumsuz etkiye sahiptir.

3) Geribildirim (Dönüt): Öğrenen kişiye, konuyu ne derece öğrenip öğrenmediğini ya da hangi konularda başarılı olup olmadığını veya tekrar etmesi gereken konuların neler olduğu hakkında fikir vermektir. Dönüt sık ve hemen verilmelidir.

4) Etkin Katılım: Öğrencinin derse aktif olarak katılması demektir. Etkin katılım arttıkça öğrenmenin düzeyi de artmaktadır. Bu yüzden hatırlamayı kolaylaştırmak ve öğrencinin başarısını arttırmak için etkin katılım olmalıdır.

Öğrenme Malzemesi İle İlgili Faktörler

- Öğrenmeyi etkileyen faktörler içindeki son alt başlık da öğrenme malzemesi ile ilgili faktörlerdir.

1) Algısal Ayırt Edilebilirlik: Bir uyarıcının hakim olan ortamdaki diğer uyarıcılardan daha güçlü olmasıdır.

- Kitaplarda koyu veya farklı renklerle yazılan bölümler. Aynen şimdi burada olduğu gibi.

2) Anlamsal Çağrışım (Çağrışımsal Anlam):

Bir konu öğrenilirken , bireyin önceki öğrenmelerinden yararlanarak aralarında bağ kurmasıdır.

- Geçmiş yaşantılar ile anlatılan konular arasında benzerlik sağlanıyorsa anlamsal çağrışım gerçekleşir.
- Anlamsal çağrışımlar bireyin konuya odaklanmasını sağladığı gibi, hatırlamalarında ipucu olabilmektedir ve bireyin konuyu örgütleyebilmesini sağlamaktadır.

3) Kavramsal Gruplandırma: Konu içerisinde yer alan alt başlıkların, hiyerarşik bir düzene sokularak iki boyutlu bir çizelge ile aralarındaki ilişki gösterilerek kavram haritası şeklinde gösterilmesidir. Kavramsal gruplandırma konuya özgüdür ve konu hakkında yeterli bilgiye sahip bireyler buna benzer haritalar oluşturabilir.

4) Çağrışımsal Gruplandırma:

Kavramsal gruplandırmadan farkı konuya özgü değil de bireye özgü olmasıdır. Anlamlılık düzeyini arttırmak için kullanılmaktadır.

5) Telaffuz Edilebilirlik: Anlatılan konunun öğrenenin dilsel gelişimine uygun bir biçimde verilmesi, onların anlayabileceği kavram ve örneklerle anlatılmasıdır.

Öğrenme Kuramları

- Bireyler birçok davranışı öğrenme yoluyla elde etmektedir. İnsanlar kendi olgularını devam ettirebilmek için de sürekli öğrenmek zorundadır.
- Öğrenme kuramları içerisinde öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini göreceğiz. Kuramcıların bir kısmı öğrenmenin insan ve hayvanda aynı olduğuna dikkat çekmiş, bir kısmı da insanın sadece kendisinin öğrenebileceği, insanların öğrenme konusunda hayvanlarla kıyaslanamayacak kendine has olgular olduğundan bahsetmiştir.

- Öğrenme kuramları temel olarak;
  - **Davranışçı ve bilişsel** olarak incelenmektedir. Diğer öğrenme yaklaşımları da bu iki kavrama yakın öğrenme kuramlarından oluşmaktadır. Şimdi bu öğrenme kuramlarını başlıklar halinde inceleyelim.

1) Davranışçı Öğrenme Kuramları:

- Davranışçı kuramların öncüsü Watson'dur. Temel düşüncenin insanların boş bir levha gibi işlenmeye hazır olduklarıdır. John Locke'un bu düşüncesinden yola çıkan Watson istediği herhangi birini istediği özelliklerde yetiştirebileceğini iddia etmiştir.

«Bana rastgele bir bebek verin, soyu, yetenekleri, eğilimleri, becerileri ne olursa olsun, ondan istediğim şeyi yaratırım. Bir doktor, avukat, tüccar, bilgin, hırsız ya da bir katil... John Watson.»

- Tepkisel Koşullanma – [PAVLOV](#)
- Bitişiklik Kuramı – WATSON
- Bağlaşımcılık – THORNDIKE
- Edimsel Koşullanma – SKINNER
- Sistematik Davranış – HULL

Davranışçı kuramcılar genel olarak çevreyi öğrenmede etkin olarak görmüşlerdir. Onlara göre öğrenmede dışsal süreçler önemlidir ve öğrenme tamamen çevresel koşullar tarafından şekillenmektedir. Bu yüzden davranışçılara çevreci kuramcılar da denmektedir.

* Davranışçı Öğrenme Kuramlarının Genel özellikleri

- Hayvan davranışları incelenerek insan davranışlarına ulaşılabilir.
- Sadece gözlenebilen davranışlar öğrenme olarak kabul edilebilir. Buradan yola çıkarak organizmanın kapalı bir kutu olduğunu ve içinde olup bitenlerin görülemeyeceğini savunurlar.

Bu noktada bilişsel davranışçılar, açıklamadan da anlaşılabilceği gibi davranışçıların zihinsel özelliklerinin bilimsel olarak incelenemeyeceğini savunmalarını çok ağır bir şekilde eleştirmektedir.

- Tüm davranışlarda uyarıcı tepki bağı olduğunu savunurlar.

Davranışçı Yaklaşım Kuramlarının Özellikleri

- Davranışçı yaklaşım kuramlarında temel ilke pekiştirilen davranışlar öğrenilir. Bu edimsel kuramın da temel ilkelerinden biridir.
- İçebakış yöntemi ve içgüdü gözlenemeyeceğinden reddedilir.
- Psikolojinin ya da öğrenmenin konusu sadece gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlardır.
- İnsan ve diğer canlılar arasında herhangi bir ayırım söz konusu değildir. Çünkü öğrenmenin kimyası aynıdır.
- **Bu özellik davranışçı yaklaşım kuramlarının en çok eleştiri alan görüşüdür.**

- Davranışçı yaklaşım kuramlarının temel felsefelerinden biri de J. Lorke'nin "boş levha" kavramıdır. Bu boş levha çevreden gelen uyarıcılarla doldurulur.
- Bilgi nesneldir ve bireyden bağımsız halde çevrede var olmaktadır.
- Öğrenmede pekiştirme, tekrar, yaparak yaşayarak öğrenme, etkin katılım söz konusudur.
- Organizma pasiftir.
- Alışkanlık ve fobiler kazanılır.
- Davranış bozukluklarının sebebi yanlış koşullanmalardır.

2) Bilişsel Ağırlıklı Davranışçı Öğrenme Kuramları:

- Davranışçı kuramlarla bilişsel kuramlar arasında sentez niteliği taşımaktadır. Bu kuramcılarının bazı yönleri davranışçı kuramı destekler nitelikte, bazı yönleri de bilişsel kuramları destekler niteliktedir.
- İşaret – Gestalt Öğrenme – TOLMAN
- Bilişsel – Sosyal Öğrenme – BANDURA

3) Bilişsel Öğrenme Kuramları:

- Bilişsel öğrenme kuramları içsel süreçler ve bireysel faktörler üzerinde durmaktadır. Öğrenmenin uyarıcı tepki bağı ile değil, çevreden gelen uyarıcıların beyinde var olan benzer yaşantılarla ilişkilendirilmesi ve yeni anlamlar yüklenmesi sonucu gerçekleştiğini savunur.
- Gestalt Kuramı – KOFFKA, KOHLER, WERTHEIMER
- Bilgiyi İşleme Kuramı – GAGNE

- Bilişsel kuramcılar, sadece gözlenebilen davranışların öğrenme olduğunu iddia eden davranışçılara tepkilidirler. Onlara göre davranışın her zaman ölçülüp gözlenebilmesi şart değildir.
- **Bilişsel kuramcılar kavrayarak öğrenme, önceki öğrenmelerle bağlantı kurma, anlamlı bütünler oluşturma gibi düşünceler üzerine yoğunlaşmaktadır.**

4) Hümanist ( nsancıl)   renme Kuramları:

- hümanist kuramcılar insanın biricik, tek ve benzersiz olduğunu vurgular. Benlik tasarımı, özsaygı gibi kavramlar üzerinde durmuşlardır.
- İhtiyaçlar Hiyerarşisi – MASLOW
- Danışan Odaklı Terapi – ROGERS

5) Yapılandırmacı Yaklaşımlar:

- Bilginin nasıl içselleştirildiği ve düşünme sisteminin nasıl işlediği konuları üzerinde duran yapılandırmacı yaklaşımlar, büyük oranda bilişsel kuramcılara benzemektedirler.
- Bilişsel Yapılandırmacılık – PIAGET
- Sosyal Yapılandırmacılık – VYGOTSKY

6) Nörofizyolojik Kuram:

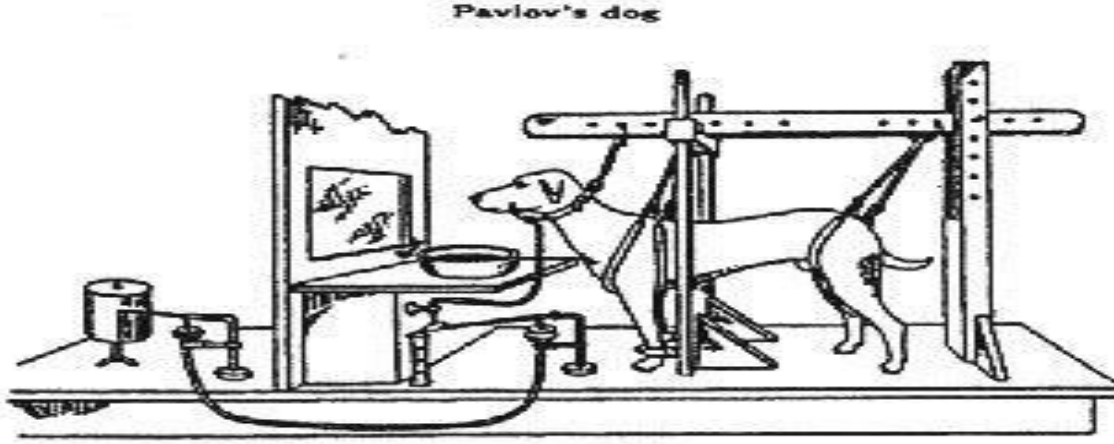
- Öğrenmeyi biyokimyasal değişme olarak gören bu kuramcılar her yeni öğrenmenin beyinde yeni bağ oluşturduğunu savunurular.

Klasik Koşullanma Temel Kavramlar

- Klasik koşullanma diğer adıyla tepkisel koşullanma, aralarında ilişki bulunmayan iki uyarıcının birbirleriyle ilişkilendirilmesi sonucu, bu uyarıcılardan birine verilen doğal tepkinin, diğer uyarıcıya yapay olarak verilir hale getirilmesi sürecidir.

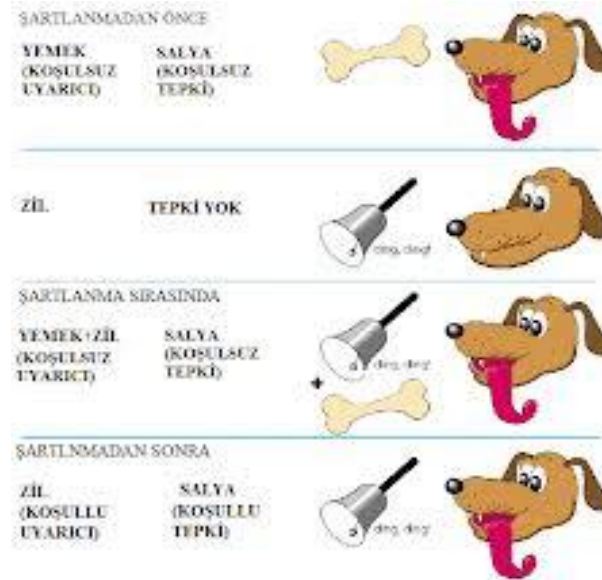
Klasik Koşullanma (Pavlov)

- Klasik koşullanma bir fizyolog olan Ivan Pavlov'un, köpeklerin salya sistemlerini araştırmasıyla ortaya çıkmıştır. Araştırdığı köpeklerin bakıcılarını görmesiyle hatta ayak seslerini duymasıyla bile salya akıttığını gören Pavlov, bu salya tepkisinin normalde ete karşı göstermesi gerektiğini bilmekteydi. Bunun üzerine Pavlov araştırmasına yeni bir yön vererek köpeklerin neden et dışındaki uyarıcılara tepki verdiğini araştırmaya başlamıştır.

Klasik Koşullanma Temel Kavramları

- Pavlov'un klasik koşullanma sürecinde zil sesine tepki vermeyen köpeğin, zil sesinin hemen ardından et verilmesiyle bir süre sonra köpeğin zil sesine de tepki vermesi yani salya akıtması temel deneyini oluşturmuştur.

Koşullama süreci aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Koşulsuz uyarıcı → **Koşulsuz tepki**
(Et) **(Salya)**

Nötr uyarıcı= Zil

Koşullu uyarıcı **hemen** **Koşulsuz uyarıcı** → **Koşulsuz tepki**
(Zil) **arkasından** **(Et)** **(Salya)**

Koşullu uyarıcı → **Koşullu tepki**
(Zil) **(Salya)**

- **Koşulsuz Uyarıcı (Doğal):** Doğuştan var olan öğrenilmemiş uyarıcılardır. Bu uyarıcılara verilen tepki otomatiktir ve o türdeki tüm organizmalarda görülür.
- **Koşulsuz Tepki (Doğal):** Koşulsuz uyarıcıya verilen öğrenilmemiş tepkidir. Doğuştan sahip olunan ve refleksif bir tepkidir.
- **Koşulsuz uyarıcı ile koşulsuz tepki arasında doğuştan getirilen öğrenilmemiş bir bağ bulunmaktadır.**

- **Nötr Uyarıcı:** Koşullanma öncesi organizma için herhangi bir anlam ifade etmeyen ve herhangi bir tepkiye yol açmayan uyarıcılardır.

Klasik Koşullanma Gerçekleşme Süreci:

- Zil + Et = > Salya Tepkisi
- Klasik koşullanmanın gerçekleşme sürecinde, nötr uyarıcı ile koşulsuz uyarıcı aynı anda verilerek bir sonraki basamakta köpeğin sadece zile tepki vermesi amaçlanmaktadır.

- Pekiştirme (Pekiştireç): Klasik koşullanma sürecinde koşulsuz uyarıcının üstlendiği görevdir. !Klasik koşullanmada pekiştirme tepkiden önce yapılır yani organizma pasiftir.
- Birincil Pekiştireç: Koşulsuz tepkileri oluşturan uyarıcılara birincil pekiştireç denir.
- Et => Salya deneyinde et birincil pekiştireçtir.
- İkincil Pekiştireç: Koşullu tepkileri oluşturan uyarıcılara ikincil pekiştireç denir.
- Zil => Salya deneyinde zil ikincil pekiştireçtir.

- **Bitişiklik:** Nötr uyarıcı ile koşulsuz uyarıcının verilmeleri sırasında arasındaki verilme sürelerinin kısa tutulmasıdır. Böylece organizma bu iki uyarıcı arasında bir ilişki kurabilmektedir.
- Eğer nötr uyarıcı ile koşulsuz uyarıcı arasında zaman farkı fazla olursa koşullanma gerçekleşmeyebilir.

- **Klasik Koşullanma Sonrası:**
- Zil (Koşullu Uyarıcı) => Salya Tepkisi (Koşullu Tepki)
- Köpek artık zil sesine de tepki vermeye başlamıştır. Buradaki zil sesi artık nötr uyarıcı değil koşullu uyarıcıya dönüşmüştür. Köpeğin bu koşullu uyarıcıya verdiği tepki de koşullu tepkiye dönüşmüştür.

- **Koşullu Uyarıcı:** Başlangıçta herhangi bir tepki oluşturmeyan nötr uyarıcının koşulsuz uyarıcıyla eşleştirilmesi sonucu nötr uyarıcının koşullu uyarıcıya dönüşmesidir.
- Bütün koşullu uyarıcılar koşullanma öncesinde nötr uyarıcılardır.
- **Koşullu Tepki:** Koşullu uyarıcıya verilen tepkidir.
- Koşullu uyarıcı öğrenilmiş bir uyarıcıdır. Dolayısıyla koşullu tepki de öğrenilmiştir.

Klasik Koşullanma Örnekleri ve Ayrıntılar

- Zil + Et aynı anda verilirse eş zamanlı koşullanma gerçekleşir.
- Önce zil çalmaya başlanır ve zil devam ederken et verilirse gecikmeli koşullanma gerçekleşir.
- Nötr uyarıcı ile koşulsuz uyarıcı eşleştirilmelidir. Nötr uyarıcı yapılan tekrarlar yoluyla koşullu uyarıcı haline dönüşmelidir.
- Bu şartlar olmadan öğrenmeden bahsedilemez.

- Zil çalınır ve belli bir müddet sonra et verilirse izli koşullanma oluşur.
- Zil kullanmadan belli zaman aralıklarıyla et verilirse temporal (geçici ya da zamansal) koşullanma gerçekleşir.
- Köpeğin farklı uyarıcılara aynı tepkiyi vermesinin nedeni yiyecek beklentisidir.
- Klasik koşullanma yani tepkisel koşullanmanın gerçekleşmesi için her zaman davranışın tekrar edilmesine gerek yoktur. Koşulsuz uyarıcının çok kuvvetli olduğu durumlarda tek bir eşleşme yeterli olabilir.

- Birincil pekiştireçlerin pekiştirici etkisi doğuştan gelir. İkincil pekiştireçlerin pekiştirici etkisi ise öğrenme yoluyla kazandırılır.
- Et uyarıcısı direk salyayı getirir ve et birincil pekiştireçtir. Tek başına zil koşullu uyarıcı olarak görev aldığı anda ve salya geldiğinde, burada zil uyarıcısı öğrenme yoluyla kazanılmıştır ve zil ikincil pekiştireç durumundadır.

- Koşulsuz uyarıcı et gibi organizmanın istediği uyarıcı olabileceği gibi, elektrik şoku gibi istenmeyen bir uyarıcı da olabilmektedir.
  - Önce bir zil çalar ve ardından köpeğe elektrik şoku verilir. Birkaç denemeden sonra köpekte zil sesini duyunca huzursuzluk başlar. Burada elektrik şoku koşulsuz uyarıcı ve pekiştirme görevindedir.

- Klasik koşullanma içinde organizma pasiftir. Yani öğrenme isteği dışındadır.
- Klasik koşullanma yani tepkisel koşullanma da pekiştirme, tepkinin ardından değil tepkinin öncesinde yapılır

Klasik Koşullanma İlkeleri

- **Bitişiklik:** Koşullanmanın oluşması için koşullu ve koşulsuz uyarıcının kısa süre içerisinde verilmesidir. Aradaki zaman ne kadar kısa ise koşullanma o kadar çabuk ve güçlü gelişecektir.
  - Garcia bu ilkeyi yıkacaktır.

Pekiştirme:

- Pekiştirme kavramı koşulsuz uyarıcının pekiştireç görevi üstlenmesiyle gerçekleşir. Klasik koşullanmada pekiştireç yani koşulsuz uyarıcı organizmanın tepkisinden önce verilmelidir.
- Zil sesinin hemen ardından et verilmesi sırasında oluşan klasik koşullanmada et, koşulsuz uyarıcı olduğu gibi aynı zamanda pekiştirme görevi üstlenmektedir.
- **Birincil Pekiştireç:** Öğrenilmemiştir ve koşulsuz uyarıcının kendisidir.
Ör:Et, çikolata, elektrik şoku vs.
- **İkincil Pekiştireç:** Öğrenilmiştir ve koşullu uyarıcının kendisidir.
Ör:Zil sesi, para, okul vs.

- **Alışma:** Klasik koşullan ilkeleri içindeki alışma, bir uyarıcıyla sürekli karşılaşma durumunda organizmanın bu uyarıcıya karşı duyarlılığını yitirmesidir. Organizmanın bir uyarıcıya eskisinden daha az tepki vermesidir.
  - Zil sesine salya tepkisi veren köpeğe uzun bir süre sonra sadece zil sesi verilir ve ardından et verilmezse, köpek zil sesine daha az salya salgılamaya başlar.

- **Sönme (Deneysel Çözülme):** Koşulsuz uyarıcının ortamdan çekilmesi durumunda davranışın bırakılmasıdır.
  - Zil sesinden sonra et verilmemesi durumunda bir süre sonra köpek salya salgılamaz. Sönme gerçekleşir.

- **Kendiliğinden Geri Gelme:** Sönmüş bir tepkinin sonra tekrardan ortaya çıkmasıdır. Yani koşulsuz uyarıcı verilmeden davranışın gerçekleştirilmesidir.
- Kendiliğinden geri gelme sönmüş bir tepkinin yok olmadığının da kanıtıdır.
  - Zil sesine salya tepkisi vermeyi bırakan köpek uzun bir süre sonra zil sesine salya tepkisi verirse kendiliğinden geri gelme gerçekleşir.

- **Genelleme (Uyarıcı Genellemesi):** Bir uyarıcıya benzeyen diğer uyarıcılara da aynı tepkinin verilmesidir.
  - Köpekten korkan bir çocuğun diğer bütün tüylü hayvanlardan da korkması uyarıcı genellemesine örnektir.

- **Ayırt Etme:** Genellemenin tam tersidir. Bir tepkinin tek bir nesne ya da durum karşısında sergilenmesi ve bunun dışındaki hiçbir nesne ya da duruma karşı sergilenmemesidir.
  - Anaokulunda azar işittiği için oyuncakları toplayan Emre'nin eve geldiğinde oyuncakları toplamaması.
  - Genelleme benzer uyarıcılara aynı tepkinin verilmesi iken, ayırt etme benzer uyarıcılar olsa dahi sadece içindeki tek bir uyarıcıya tepki verilmesidir.

- **Korku Koşullanması:** Koşullu bir uyarıcıyla korku tepkisi eşleştirildiğinde, korku koşullanması ortaya çıkmaktadır.
  - Oğlu kibriti eline her aldığı anda anne yüksek sesle çocuğuna bağırır. Bir süre sonra sonra çocuk kibritten korkmaya başlar.
- **Geçici Koşullanma:** Koşulsuz uyarıcının organizmaya eş aralıklarla verilmesidir. Bu koşullanma sürecinde sadece koşulsuz uyarıcı kullanılır.
  - Saat başı et verilen köpek, bir sonraki saat başında et olmasa dahi ister istemez salya salgılayacaktır.

Birden Fazla Uyarıcıya Koşullanma (Üst Düzey Koşullanma):

- Organizmanın birden fazla sayıda koşullu uyarıcıya aynı tepkinin vermesinin sağlanmasına üst düzey koşullanma denir. Koşullanan uyarıcı sayısı iki ise ikinci dereceden koşullanma, üç ise üçüncü dereceden koşullanma denir.
- Birden fazla uyarıcıya koşullanma sağlamak için organizma önce bir uyarıcıya koşullandırılır. Daha sonra bu koşullu uyarıcı, koşulsuz uyarıcı yerine kullanılarak yeni bir nötr uyarıcı ile ilişkilendirilir.

1. Düzey:

- $\text{Zil} > \text{Salya}$
- $\text{Zil} + \text{Işık} > \text{Salya}$

2. Düzey

- $\text{Işık} > \text{Salya}$
- $\text{Islık} + \text{Işık} > \text{Salya}$

3. Düzey

- $\text{Islık} > \text{Salya}$

Klasik Koşullamanın Eğitim Açısından Sonuçları

Mama yeme
(koşulsuz uyarıcı)

Mutluluk
(koşulsuz tepki)

sevecen anne + mama yeme
(koşullu uyarıcı) (koşulsuz uyarıcı)

Mutluluk
(koşulsuz tepki)

Sevecen görüntülü kişi
(koşullu uyarıcı)

Mutluluk
(koşullu tepki)

Sevecen öğretmen
(koşullu uyarıcı)

Mutluluk
(koşullu tepki)

Okul + sevecen öğretmen
(koşullu uyarıcı) (koşullu uyarıcı)

Mutluluk
(koşullu tepki)

Okul
(koşullu uyarıcı)

Mutluluk
(koşullu tepki)

- Çocuklara sıkıcı çalışmalar yaptıran, onları cezalandıran, döven, somurtkan bir öğretmenin tutumları olumsuz duygular meydana getirecektir. Bu olumsuz duygular; korku, nefret vb. okula ve öğretmenle ilişkili her tür uyarıcıya genellenebilir. Çocuk okuldan, okumaktan, diğer öğretmenlerden nefret edebilir, korkabilir.
- **Cezalandırıcı öğretmen**
(koşulsuz uyarıcı) **korku, nefret vb. duygular**
(koşulsuz tepki)
- **Okul+ Cezalandırıcı öğretmen**
(koşullu uyarıcı) (Koşulsuz uyarıcı) **Korku, nefret vb. duygular**
(koşulsuz tepki)
- **Okul**
(Koşulsuz uyarıcı) **Korku, nefret vb. duygular**
(koşulsuz tepki)

Birden fazla uyarıcıya koşullanmanın gerçekleşmeme nedenleri

- **Gölgeleme:** Aynı anda ortama giren iki uyarıcıdan birisinin şiddetinin daha fazla olması ve organizmanın şiddetli olan uyarıcıya tepki vermesidir. (Koşullu Uyarıcı)
- İki uyarıcı aynı anda verilmek zorunda ve bunlardan birisi daha baskın olmak zorundadır.

ÖR:Hem zil sesi hem de ışık aynı anda verildikten sonra ortama et konur. Birkaç denemeden sonra köpek sadece zil sesine salya salgılsa gölgeleme gerçekleşir.

- **Engelleme:** İki uyarıcı ortama sırayla verilirken şiddetli olan uyarıcı ya da ilk koşullanılan uyarıcı (ilk uyarıcı değil dikkat) ikincisine izin vermez.
- Engellemede baskınlık değil ket vurma söz konusudur.

Ör:Zil sesine salya tepkisi için koşullanan köpeğe önce zil sesi sonra ışık verilirse köpek ışığa koşullanmaz. Çünkü zil sesi ışığı engeller.

Öğrenilmiş Çaresizlik | Garcia Etkisi | Kendini Gerçekleştiren Kehanet

- Organizmanın göstermiş olduğu tepkilerin sonuca ulaşmaması durumunda, sonucu değiştiremeyeceğine karşı oluşan inançtır. Öğrenilmiş çaresizlik, bireyseldir ve sadece bir kehanetten ibarettir.
- Öğrenilmiş çaresizlik içine düşen birinin benlik saygısı düşer.
  - Ör: Ne kadar ders çalışırsa çalışsın sınavdan düşük not alan birinin nasıl olsa yüksek not alamayacağım deyip ders çalışmaktan vazgeçmesi öğrenilmiş çaresizlik için örnektir.
- Öğrenilmiş çaresizlikte pasiflik söz konusudur. Ayrıca pekiştireç ve cezadan kaçmaya isteksizlik vardır

- Bir genç erkek kızların kendisini beğenmediğini ve kendisinden sürekli kaçtıklarını düşünerek buna inanır.
- Öğrenilmiş çaresizliğin başlıca belirtileri; herhangi bir pekiştireci elde etmek ya da cezadan kaçmak için davranış göstermeye isteksiz olma, pasif olma, depresyon, korku, her türlü sonucu kabul etmeye isteklilik, boyun eğmedir.
- Gökhan, okuldaki derslerde isteksiz davranmakta ve sınavlarda başarısız olmaktadır. Bu nedenle yaşamı boyunca başarısız olacağını düşünerek, bu durumunu düzeltmek için hiçbir çaba içerisine girmemektedir. Gökhan'ın bu durumu koşullanma sürecinde öğrenilmişlik çaresizlik ile açıklanabilir.

Ön Koşullanma

- Diğer adı da duyuşal ön şartlanma olan ön koşullanma, tepkisel koşullanmanın bazı durumlarda koşul ilişkisi oluşmadan önce aralarında bağlantı kurulmuş olan uyarıcıları da etkisi altına almasıdır. Ön koşullanma, bir uyarıcıya koşullanma gerçekleştikten sonra, koşullanma gerçekleşmeden önce bu uyarıcının ilişkili olduğu diğer uyarıcıya aynı tepkinin verilmesidir.
  - Ör: Bir çocuk tırnak makasıyla tırnağını keserken yanlışlıkla elini keser ve canı yanar. Tırnak makasını görünce artık korkmaya başlar. Kullandığı tırnak makasında törpü de vardı. Çocuk artık törpü görünce de korkar. Çünkü canının yandığını hatırlar.
    - Burada ön koşullanma törpü görünce korkmasıdır.

Kendini Gerçekleştiren Kehanet

- Kendini gerçekleştiren kehanet, bir kişi neyi beklerse onun gerçekleşme ihtimali daha fazladır şeklinde açıklanabilir. Olması beklenen şeylerin başımıza gelmesidir.
  - ÖR:Sınava ne kadar çalışırsa çalışsın geçemeyeceğini düşünen Elif (Öğrenilmiş çaresizlik yaşıyor), sınavı gerçekten kötü geçtiğinde "ben zaten demiştim" gibi ifadeler kullanması

Nick, güçlü sağlıklı bir demiryolu işçisi ve manevra sahasında çalışıyor. Arkadaşlarıyla ilişkisi iyi ve işini iyi yapan güvenilir bir insan. Ne var ki kötümser biri, her şeyin kötüsünü bekliyor ve başına kötü şeyler geleceğinden korkuyor. Bir yaz günü, tren işçileri ustabaşının doğum günü nedeniyle bir saat önceden serbest bırakılıyorlar. Tamir için gelmiş olan ve manevra alanında bulunan bir soğutucu vagonun içine giren Nick, yanlışlıkla içeriden kapıyı kapatıyor, kendini soğutucu vagona kilitliyor. Diğer işçiler, Nick'in kendilerinden önce çıktığını düşünerek çalışma alanından ayrılıyorlar. Nick, kapıyı tekmeliyor bağıırıyor ama kimse duymuyor. Duyanlar da bu tür seslerin sürekli geldiğı bir ortamda oldukları için pek kulak vermiyorlar.

- Nick, burada donarak öleceğinden korkmaya başlıyor. Eğer buradan çıkmazsam kaskatı donacağım diye düşünmeye başlıyor. İçeride yarısı yırtılmış karton bir kutunun içine giriyor. Titremeye başlıyor. Eline geçirdiği bir kağıda karısına ve ailesine son düşündüklerini yazıyor; "Çok soğuk, bedenim hissizleşmeye başladı. Bir uyuyabilsem! Bunlar benim son sözlerim olabilir." Ertesi gün, soğutucu vagonun kapısını açan işçiler Nick'in donmuş bedenini buluyorlar. Üzerinde yapılan otopsi onun donarak öldüğünü gösteriyor. Fakat bu olayı olağanüstü yapan durum, soğutucu vagonun soğutma motorunun bozuk ve çalışmıyor olması. Vagonun içindeki ısı 18 derece ve vagonda bol hava var. Nick'in donarak ölmesini gerektirecek bir durum söz konusu değil. Nick donarak öleceğine inandığı için donarak ölüyor. Yani Nick'in kehaneti kendini gerçekleştiriyor.

Garcia'nın Çalışmaları

- Koşullanmanın gerçekleşebilmesi için koşullu ve koşulsuz uyarıcı arasındaki sürenin kısa olması gerekmez.
  - Yani bitişiklik kavramını çürütmüştür.
- Organizma biyolojik olarak bazı uyarıcıları eşleştirmeye diğer uyarıcılara nazaran daha hazırdır. Bunu da hazırlanmışlık kavramıyla açıklamaktadır.
- Garcia burada Pavlov'un belirttiği "her türlü uyarıcı ile koşulsuz uyarıcı arasında bağlantı kurulabilir" düşüncesinin yanlış olduğu ifade etmiştir.

Garcia Etkisi (Olumsuz Tat Koşullanması)

- Organizmanın bir olayla ilgili yaşanan olumlu ya da olumsuz durumun, aradan bitişiklikle açıklanamayacak bir süre geçtikten sonra başka bir durumla zihinsel olarak ilişki kurmasıdır.
  - Ör:Akşam midesi bulan Ahmet, bunun nedenini öğlen yediği pideye bağlar. Bundan sonra pide yemez.
  - Ör:25 yaşında cildinde bozulmalar gören birinin bu durumu ergenlik dönemindeki sivilcelere bağlaması.

- John Garcia fareler üzerinde yaptığı bir araştırmada, fareleri bir bölümde cam kaptan su içirmekte, radyasyonlu bölümde is plastik kaptan su içirmektedir. Radyasyonlu bölmede plastik kaptan su içen fareler doğal olarak hastalanmaktadır. Farelerin önüne radyasyon olmayan bir bölmede cam ve plastik kaptan ayrı sular verildiğinde, fareler hep cam kaptan su içmektedir. Çünkü hastalıklarını plastik kaptan içilen suya bağlamaktadırlar.

SistematiK Duyarsızlaştırma | Karşıt Koşullanma

- SistematiK duyarsızlaştırma, sönmesini bekleme, alışmaya tabi tutma, karşıt koşullanma, itici uyarıcıya koşullanma ve karşı karşıya getirme klasik koşullanma tepkilerinin ortadan kaldırılması için kullanılan yöntemlerdir. şimdi bu kavramları açıklayalım.

Sistemik Duyarsızlaştırma

- Sistemik duyarsızlaştırma, belli bir uyararla sürekli ve sistemli karşılaşma sonucu tepkinin azalmasını ifade eder. Sistemik duyarsızlaştırma uygulandığında bir durumun ortadan kalkması söz konusudur.
- Bir başka tanımla sistemik duyarsızlaştırma, organizmanın korku duyduğu, istemediği uyarıcının zaman içinde yavaş yavaş ve aşama aşama organizmaya yaklaştırılması sonucu korkunun ya da istenmeyen davranışın ortadan kaldırılmasıdır.

Örnek: Topluluk önünde konuşma yapmaktan korkan bir öğrenciye önce 2-3 kişi önünde konuşma yaptırılır, daha sonra 5-6 kişi, daha sonra 10 ve en son 20 kişi önünde konuşma yaptırılarak bu korkusu ortadan kaldırılmaya çalışılır.

Karşıt Koşullanma (Ters Koşullanma)

- karşıt koşullanma, belli bir tepkiye neden olan koşullu uyarıcının, karşıt bir tepkiye neden olan bir uyarıcıyla bağlantı kurulması sonucu istenmeyen tepkinin tersine çevrilmesini sağlar. Bir başka deyişle karşıt koşullanma, koşullu uyarıcı, istenmeyen koşullu tepki yerine zıt tepki yaratan uyarıcı ile eşlenmesidir. Kaşır koşullanmada nötr uyarıcı yoktur, sönme de yoktur. Tepki değişmesi vardır.

- **Örnek :** Asık suratlı öğretmenlerden dolayı okuldan nefret eden bir öğrencinin, güler yüzlü başka bir öğretmen sayesinde okulunu sevmesi karşıt koşullanma örneğidir.

Karşı Karşıya Getirme (Maruz Bırakma)

- Organizmanın korku duyduğu bir uyarıcıyla bir süre aynı ortamda kalması sağlanır. Böylece korku tepkisi ortadan kaldırılmaya çalışılır.
- Köpeklerden korkan bir çocuk köpeklerle dolu bir odada belli bir süre bırakılır ve belli aralıklarla bu tekrarlanır. Böylece çocuğun köpeklerden korkması ortadan kalkabilir.

Sönme ve Alışma

- Klasik koşullanmada tepkilerin ortadan kaldırılması için uygulanan yöntemlerden biri de davranışın sönmesini beklemedir. Koşulsuz uyarıcının ortamdan çekilmesi yani davranışın pekiştirilmemesi durumunda sönme gerçekleşir ve tepki ortadan kalkar.
- Bir başka yöntem de alışmaya tabi tutmadır. Bu da koşullu uyarıcının şiddetini sabitlemekle gerçekleşir.

Edimsel Koşullanma Süreci

- Edimsel koşullanma sürecini Skinner'ın yaptığı deney üzerinde açıklayalım.
  - Skinner araştırmaları boyunca ses ve ışık geçirmez bir kutu içinde yer alan manicela ve bu manivelaya bağlı yiyecek veren özel bir mekanizma düzenlemiştir. Bu kutunun çalışma prensibi basittir. Düzenek içinde organizmanın belirli ses ya da ışığın yanıp yanmama durumuna göre manivelaya basması halinde bir parça yiyecek ödüllendirilmekte ya da elektrik akımına kapılmaktadır. Kutu içindeki fare ışık sönükken manivelaya basarsa elektrik çarpar, ışık açılınca manivelaya basarsa yiyecek ödüllendirilmektedir.

- Bu örnekte olduğu gibi farede ödüle yaklaşma ve cezadan kaçınma tepkisi oluşacaktır. Buna bağlı olarak da fare ışık yandığında manivelaya basmaktadır. Işık söndükten ise manivelaya basmamaktadır. Görüldüğü üzere burada oluşan tepki bir klasik koşullanma tepkisi değil, tamamen bilinçli olarak gerçekleşen bir edimsel koşullanma hareketidir.

- Edimsel koşullanma içinde dikkat etmemiz gereken bir diğer önemli nokta da organizmanın davranışını, davranışın ortaya çıkardığı sonuç belirlemektir.

- Edimsel koşullanma sürecinde durum birden ortaya çıkmaz. Fare önce tesadüfen manivelaya basacak, elektrik akımına uğrayacak ya da ödüle ulaşacak. Sonra ışığın yanıp sönmesini ayırt ederek yamaşma kaçınma sonucu fare devamlı ve bilinçli davranış ortaya koyacaktır. Böylece edimsel koşullanma gerçekleşmiş olacaktır.

- Edimsel koşullanmayı etkileyen en önemli faktör pekiştireçlerdir.
  - Skinner'ın deneyinde dikkat edersek farenin ödüle yaklaşmasını sağlayan şey butona zamanında basması sonucu peynir elde etmesi olumlu pekiştirme olmaktadır. Aynı şekilde cezadan kaçınmasını sağlayan şey ise uygun olmayan zamanda butona basmayarak elektrik akımından kurtulma isteği olumsuz pekiştirme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Edimsel Koşullanma Temel Kavramlar

- Edimsel davranışta tepkisel davranıştan farklı olarak organizma önce bir davranışta bulunur. Bu davranış herhangi bir uyarıcı olmadan kendiliğinden yapılır ve ardından yapılan davranışa göre uyarıcı verilir. Organizma davranışın ardından gelen uyarıcıyı beğenirse davranışı tekrar eder. Beğenmezse bu davranışı tekrarlar. Yani davranışı ortaya çıkarttığı sonuçları kontrol eder.
- Tepkisel koşullanmadaki U-T, edimsel koşullanmada T-U gerçekleşir.

Sönme

- Klasik koşullanmada olduğu gibi pekiştirilmeyen davranış söner. Ancak edimsel koşullanmada organizma aktif olduğu için pekiştirilmemesi halinde önce davranışta ani bir artış gözlenir.

Örnek: Söz almak için sürekli parmak kaldıran Mehmet, söz alamayınca önce daha çok parmak kaldırmakta ve sonra parmak kaldırmaktan vazgeçmektedir.

Aalışma

- Sürekli aynı pekiştireç kullanıldığında bir süre sonra bu pekiştirecin etkisi azalır. Aalışma durumunda pekiştirme işlemi devam ettiği halde organizma artık tepki vermemeye başlar.

Kendiliğinden Geri Gelme

- Kısa bir tanımla sönmüş bir tepkinin bir süre sonra tekrardan ortaya çıkmasıdır.
- Bu durum sönmüş bir tepkinin yok olmadığının da ispatıdır.
- Kendiliğinden geri gelen tepkiler sönmeye karşı dirençsizdir. Yani pekiştirilmezse kısa sürede ortadan kalkar.

Örnek : Derste sürekli şakalaşan Emre, öğretmenin azar yemiş ve şaka yapmayı bırakmıştır. Ancak belli bir süre sonra tekrar şaka yapmaya başlamıştır.

Genelleme

Genelleme kendi içinde 3 şekilde tanımlanmaktadır.

Uyarıcı Genellemesi: Bir uyarıcıya benzeyen diğer uyarıcılara da aynı tepkinin verilmesidir.

Örnek: Bir çocuğu arkadan baktığı bir kadını annesiyle aynı elbiseyi giydiği için annesine benzetmesi.

Tepki Genellemesi: Aynı uyarıcı durumuna farklı tepkilerin verilmesidir.

Örnek: Bir kişiye hatasından dolayı önce nasihat etmek, sonra uyarmak sonra da ceza vermek gibi.

Öğrenmenin Genellenmesi: Bir durumda öğrenilen şeyin diğer benzer durumlarda da kullanılmasıdır.

Ayırt Etme

- Bir tepkinin belli bir durum karşısında sergilenip bunun dışındaki durumlarda sergilenmemesidir.
- **Genellemenin tersi olarak düşünülebilir.**
- Bir çocuğun yaramazlık yapan arkadaşlarını öğretmenine şikayet etmesinden sonra övgü alması sonucu , şikayeti diğer öğretmenlere karşı da yapmaktadır. Ancak matematik öğretmeninden olumsuz bir tepki alan bu çocuk diğer öğretmenlerine arkadaşlarını şikayet etmeye devam etmektedir fakat matematik öğretmenine hiç şikayet etmemektedir.

Kademeli Yaklaşma

- İstenilen bir davranışı kazandırabilmek için, davranışın daha basit davranış basamaklarına bölünerek öğretilmesidir. Böylece öğretilen her basamak sonunda bir pekiştireç verilir ve bir üst basamağa geçilir. Kademeli yaklaştırma sayesinde istenen davranışa en yakın davranış pekiştirilerek organizma istenilen davranışa yaklaştırılır.

Örnek: Bir çember içinde geçirilmek istenen aslana önce alçak bir mesafede çemberin içinden geçmesi sağlanır ve ardından pekiştirilir (et verilir). Sonra çember biraz daha yukarı çıkartılır ve atladıktan sonra bir daha pekiştireç verilir. Bu şekilde aslan atlayabileceği en yüksek çembere kadar atlatılır ve istenen davranış her basamakta pekiştirildiği için gerçekleşmiş olur.

Yoksunluk

- Edimsel koşullanma gerçekleşmeden önce organizmanın pekiştireç olarak kullanılacak şeye karşı bir süre yoksun bırakılması performansı arttıracaktır. Yani davranış sonunda yiyecek ya da su verilecekse organizmanın birkaç gün önceden belirli periyotlarla bu uyarıcılardan mahrum bırakılması, organizmayı davranışa daha iyi güdüleyecektir.
  - Örnek: Bir fare önceden peynirden yoksun bırakılmışsa ve bu fare labirent deneyinde labirentin sonunda peynirle ödüllendirilecekse, farenin labirentin sonunu bulma isteği daha çok artacaktır.

Premack İlkesi

- Organizmanın çok sık yaptığı ya da çok yapmak istediği etkinlikler az sayıda yaptığı etkinlikleri pekiştirmek için kullanılırsa Premack ilkesi gerçekleşir. Yani az sayıda yaptığı etkinliğin sayısını arttırmak için çok sayıda yaptığı ya da yapmak istediği etkinliğin pekiştireç olarak kullanılmasıdır.
- **Örnek:Ödevini yaparsan arkadaşlarınla oynayabilirsin.**
- **Koşullu anlaşma** da Premack ilkesi gibi bireyin istediği bir şeyi elde edebilmesi için bir dizi etkinliği yapması için kullanılır.

Pekiştirenler | Olumlu Pekiştiren ve Olumsuz Pekiştiren

- Ortama eklenip çıkarıldığı zaman bir davranışın yapılma sayısını ve sıklığını arttıran, azaltan uyarıcılara pekiştiren denir. Pekiştirme ise bir davranışın sıklığının belli bir uyarıcı sayesinde arttırılmasıdır. **Klasik koşullanmada doğal uyarıcı pekiştirenlerdir.**
- Pekiştirenler etkilerine göre olumlu-olumsuz pekiştirenler, ihtiyaç türlerine göre ise birincil ve ikincil pekiştirenler olarak ikiye ayrılır.

1. Olumlu Pekiştireç

- Ortama eklendiği zaman davranışın yapılma sıklığını arttıran ve sürekli hale gelmesini sağlayan pekiştireçlerdir. organizmanın istediği ve ona cazip gelen uyarıcılardır.
  - Örnek :Ayşe hanım kızı yemekten önce ellerini yıkarsa, yemeğin ardından kızının en çok sevdiği meyveleri sofraya koymaktadır.
- Bu örnekte istenen davranış ellerini yıkayarak sofraya oturulmasıdır. Kullanılan olumlu uyarıcı ise sevilen meyvedir. Bu pekiştireç birincil olumlu pekiştireçtir.
  - Deniz eve gelen arkadaşları ile oyuncaklarını paylaşan oğluna gülümsemiş ve aferin demiştir.
- Bu örnekte istenen davranış paylaşımıdır. kullanılan olumlu uyarıcılar ise gülümseme ve aferin sözcüğüdür. Gülümseme ve aferin burada ikincil olumlu pekiştireç görevindedir.

Birincil Olumlu Pekiştireç

- Organizmada fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasını sağlar ve öğrenmeye bağlı değildir. Klasik koşullanmadaki koşulsuz uyarıcıdır.
  - Yiyecek-içecek, uyku, solunan hava gibi..

İkincil Olumlu Pekiştireç

- Fizyolojik ihtiyacı karşılanmadığı halde yine de organizmanın sahip olmak istediği pekiştireçlerdir. Öğrenilmiştir. Klasik koşullanmadaki koşullu uyarıcıdır. Kendi içinde dört gruba ayrılır.
- **I. Sosyal Pekiştireç :** Bireyi sosyal açıdan onurlandıran pekiştireçlerdir. Sözel ifade ve beden hareketleri şeklindedir.
  - Gülümseme, aferin , tebrik etme, övme, sarılma, kucaklama gibi..
- **II. Faaliyetsel Pekiştireç:** Bireyin yaomaktan hoşlandığı etkinliklerdir.
  - Sokağa çıkma, bilgisayarda oyun oynama, gitar çalma, tatile gitme gibi..
- **III. Sembolik Pekiştireç:** Tek başına anlam ifade etmeyen fakat diğer pekiştireçlerle ilişkili olduğunda anlanan pekiştireçlerdir.
  - Para, marka, jeton, yıldız gibi..
- **IV. Nesnel Pekiştireç:** Somut nesnelerdir.
  - Oyuncak, kalem, araba gibi..

Pekiştirme Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Olumlu davranıştan hemen sonra yapılmalıdır. Organizma ancak bu sayede pekiştireç ve davranış arasında ilişki kurar. Davranışın kazandırılması sürecinde sürekli pekiştirme tarifesinin, davranış kazanıldıktan sonra ise aralık pekiştirme tarifelerinin kullanılması daha uygundur.
- Bireyin yaşına dikkat edilmelidir. Küçük yaşta maddesel pekiştireçler, büyüklerde manevi pekiştireçler daha etkilidir. Ayrıca pekiştireçler seçilirken bireysel farklılıklara da dikkat edilmelidir.
- Sürekli aynı pekiştirecin kullanılmaması gerekir. Aynı pekiştireç kullanıldığında organizma da bu duruma alışma meydana gelir. Ve pekiştireç etkisini zamanla kaybeder.

Pekiştirme Tarifeleri

- Pekiştirmenin nasıl, ne zaman gerçekleşeceğini belirten yönergelere Pekiştirme Tarifeleri denir. Bu tarifeler kendi arasında çeşitli şekillere ayrılır.

1. Sürekli Pekiştirme:

Bir davranışın her yapıldığında pekiştirilmesidir. Olumlu, doğru ve istendik her davranışın ardından pekiştireç verilen en basit pekiştirme tarifesidir. Genellikle yeni bir şey öğretilirken tercih edilir.

- Mehmet öğretmen öğrencilerin her doğru cevabında onlara bir artı vermektedir.
- Tuvalet eğitimi verilen bir bebeğe annesi her tuvaletini haber vermesinde şeker verir.
- Ödevini düzenli yapan bir çocuğun defterine öğretmeni her defasında yıldız atar.
- Okul öncesi, ilköğretimin birinci kademesi ve engelli öğrenci eğitiminde sıklıkla kullanılır.

2. Sabit Oranlı Pekiştirme

Organizmanın pekiştireç alması için sabit sayıda tepkide bulunmasından sonra pekiştirilmesidir.

- Sedat öğretmen her 5 doğru cevabında öğrencilere artı vermektedir.
- Bir iş yerinde çalışan işçilere dikilen her 10 pantolon için 50 TL verilmektedir.

3. Değişken Oranlı Pekiştirme

Bu tarifede pekiştirecin kaç davranış sonucu ortaya çıkacağı belli değildir. Bazen iki bazen dört bazen de 10 davranışın pekiştirilmesidir. Sönmeye karşı en dirençli tarife olarak kabul edilir.

- Hazal öğretmen öğrencilere bazen iki, bazen üç doğru cevaplarında iyi bir sözlü notu vermektedir.

4. Artan Oranlı Pekiştirme

Pekiştireç önce belirli bir davranış sayısı sonrasında verilir. Daha sonra bu davranış sayısı her defasında sistematik olarak artar.

- Kızının bulaşık yıkamasına yardım etmesini isteyen Ayşe hanım 5 bardak yıkayan kızına bir şeker verir. Daha sonra kızının şeker alması için yıkaması gereken bardak sayısını belirli bir miktarda arttırır.

5. Sabit Aralıklı Pekiştirme

Sergilenen davranışın pekiştirilmesi için belirli bir zaman geçmesinin beklenmesidir.

- Her 40 dakika da bir teneffüs zili çalması.
- Dört yılda bir Şubat ayının 29 gün çekmesi.
- Öğretmenin her salı ödevleri kontrol etmesi.

6. Değişken Aralıklı Pekiştirme

Sergilenen davranışın ardından gelen pekiştirecin ne zaman geleceği belli olmayan tarifiedir.

- Müfettişler önceden haber vermeden okula gelir.
- Övgü öğretmen önceden söylemeden ara sıra küçük sınavlar düzenlemektedir.

7. Artan Aralıklı Pekiştirme

Pekiştirecin belli bir zaman aralığından sonra verilmesi ve zamanının sistematik olarak arttırılmasıdır.

- Murat bey ödevlerini sürekli olarak yapmasını istediği oğluna “İki gün ödevlerini düzenli yaparsan sana oyuncak alacağım.” der. Ve daha sonra ödev yapılacak gün sayısını git gide 1 er gün arttırmıştır.

Ceza

- Organizmanın istenmeyen davranışının gösterme olasılığının azaltılması için yapılan işlemlere ceza denir. Cezalandırılan organizmada korku meydana gelir ve organizma bu korkuyu çoğu zaman ortama geneller.
  - Yaramazlığından dolayı sınıfta öğretmeni tarafından cezalandırılan bir öğrencinin okula gitmek istememesi.
- Ceza bulunduğu sürece cezalandırılan davranış ortada görülmez. Ceza ortamdan kalktığı anda baskı altındaki davranış tekrar gösterilme eğilimindedir. Sürekli cezalandırılan organizma saldırgan olmaya meyillidir. İstenmeyen davranışın önlenmesi için verilen ceza genellikle bir başka istenmeyen davranışın doğmasına neden olmaktadır.

- **1. Tür Ceza**

- Organizmanın içinde bulunduğu ortama istenmeyen, itici bir uyarıcının eklenmesidir.
  - Ödevini yapmayan öğrenciye öğretmenin kızması gibi

- **2. Tür Ceza**

- Organizmanın içinde bulunduğu ortamdan hoşuna giden bir uyarıcının alınmasıdır.
  - Ödevini yapmayan bir öğrenciye annesinin oyuncaklarla oynamayı yasaklaması gibi.

Skinner'ın Cezaya Alternatif Önerileri

1. Time Out (Ara Verme)

- Çocuğun istenmeyen davranışı gerçekleştirdiği ortamdan bir süreliğine uzaklaştırılmasıdır. Bunun amacı çocuğu cezalandırmak olmamalı, çocuğun konu hakkında düşünmesi ve yalnız kalması olmalıdır.

2. Ortamı Değiştirme

- İstenmeyen davranışın gerçekleştiği ortamın düzenin değiştirilmesidir.

3. Bıktırma Yöntemi

- Çocuk istenmeyen davranışı kontrollü bir ortamda bıkana veya yorulana kadar yapar.

4. Görmezden Gelme (Sönmeye Tabi Tutma)

- Cezaya karşı alternatif olarak en iyi ve etkili süreçtir. İstenmeyen davranışın görmezden gelinmesi ile sağlanır. Yani bu davranış pekiştirilmemiş olur. İstenmeyen davranış görmezden gelinirken istenen davranış yapılıyorsa bunlar hemen pekiştirilir. Buna karşıt pekiştirme adı verilir. Böylece organizma istene ve istenmeyen davranışı ayırt etmeyi öğrenmiş olur.
- Görmezden gelinen bir davranışın yapılmasında başlangıçta bir artış görülür. Bu davranışın sönmeye başladığını bir işarettir. Yapılan tüm uygulamalara karşı davranış engellenemiyorsa cezaya başvurulabilir. Ancak cezadan önce mutlaka uyarı yapılmalıdır.

- Ceza verilirken tutarlı olunmalı, kesinlikle gülerek verilmemeli, geciktirilmeden uygulanmalı, nedeni net bir şekilde açıklanmalı ve asla acı verici olmamalıdır.

Watson Bitişiklik Kuramı

- Bilincin yapısını inceleyen Watson yapısalcılığa karşı çıkmış, özel bir öğrenme kuramı geliştirmiştir. Pavlov'un klasik koşullanma ile ilgili görüşlerini model olarak uygun bulmuştur. Davranışın oluşumunda kalıtsal bir özellik değil çevrenin etkisi olduğunu vurgular. Davranışların belirlenmesinde ve yetiştirilmesinde çevre büyük önem taşır. Watson bu yönüyle tabula rossa (boş levha) görüşünü kabul etmektedir. Bu görüş zihni boş levha olarak görür. Watson Pavlov'un çalışmalarının yetersiz olduğunu, tepkisel koşullanmanın sadece refleksif olmadığını karmaşık davranışlarda ve korkunun öğretilmesinde kullanılabileceğini belirtmiştir.

Korku Koşullanması ve Uyarıcı Genellemesi Çalışması

- Watson arkadaşı Rayner ile birlikte on aylık bir bebek üzerinde bir dizi deney yapmıştır. Bebeğin üstüne beyaz bir tavşan konmuş ve bebeğin davranışları gözlemlenmiştir. Bu deney günümüzde etik kabul edilmemektedir.

1. Bebeğin bulunduğu ortama rahatsız edici bir ses verilir. (Koşullu Uyarıcı) = Bebek ağlamaya korkmaya başlar.
2. Bebeğin kucağına beyaz bir tavşan konur. (Nötr Uyarıcı) = Bebek tavşanla oynar, korku belirtisi yoktur.
3. Bebeğin kucağına tavşan konulur ve rahatsız edici ses ortama verilir. = Bebek sesi duyunca ağlar. (Koşulsuz Tepki)
4. Bir kaç kez bu aşama tekrar edildikten sonra
5. Bebeğin kucağına beyaz bir tavşan konur. (Koşullu Uyarıcı) = Bebek ağlamaya başlar. (Koşullu Tepki)
6. Kürklü bir mont yanına konur. = Bebek kürklü montu görünce de ağlamaya başlar. (Uyarıcı Genellemesi)
7. Noel baba gibi sakallı nesneye yaklaştırılır. = Bebek yine ağlar. (Uyarıcı Genellemesi)

Korkunun Giderilmesi ve Sistematik Duyarsızlaştırma

- Watson korku öğrenilebiliyorsa korkmama da öğrenilebilir demiştir. Korkunun giderilmesinde de tepkisel koşullanmayı kullanmak istemiştir. Bu yöntem sistematik duyarsızlaştırmaya benzemektedir.

- Tavşandan korkması öğretilen bir çocuğa tavşan kafes içerisinde uzaktan gösterilmiştir. Her gün tavşan bir miktar daha yakınlaştırılmış. Çocuğun yanına kadar getirilmiş ve serbest bırakılmıştır. Çocuğun artık tavşandan korkmadığı görülmüştür. Tavşan başlangıçta çocuk için nötr uyarıcı iken korku ile koşullu hale gelmiştir. Daha sonra alışma mantığındaki gibi koşullu uyarıcı tek başına verilmeye devam etmiştir. Önce alışma gerçekleşmiş daha sonra ise istenmeyen davranış yok olmuştur.

- Sistematik duyarsızlaştırma ile kademeli yaklaştırma konusu genellikle birbirine karıştırılan konulardır. Sistematik duyarsızlaştırma korkunun giderilmesi, kademeli yaklaştırma ise yeni bir davranışın kazandırılması için kullanılmaktadır.

Guthrie Bitişiklik Kuramı

- Guthrie Bitişiklik Kuramı konusunda Guthrie, Watson ile iki konuda görüş birliğine sahiptir. Fakat birçok konuda Watson ile görüş ayrılığına düşmektedir.
- Guthrie'nin Watson ile görüş birliğine sahip olduğu konular;
  - Psikoloji sadece bilim olarak nesnel ve gözlenebilen olaylarla ilgilenmelidir.
  - Öğrenmenin sağlanması için pekiştirmeye ihtiyaç yoktur.
  - Watson ile birçok konuda görüş ayrılığında olan Guthrie'ye göre öğrenmenin temel kanunu eş zamanlı koşullanmadır.

Eş Zamanlı Koşullanma

- Tüm öğrenmelerin basit etki-tepki bitişikliği ile olduğunu savunur. Bir uyarıcı tepkinin çıkmasını sağlarsa uyarıcı-tepki arasında bitişiklik hemen kurulur. Guthrie'ye göre öğrenme için pekiştirmeye ve tekrara ihtiyaç yoktur. Öğrenmenin gerçekleşmesi bitişikliğe bağlıdır. Guthrie'ye göre tekrar öğrenmeyi sağlamaz yada etkilemez fakat öğrenilen becerinin gelişmesine neden olur. Tekrar etkinliği meydana getiren hareketler arasındaki bağların oluşmasını sağlamaktadır.

Hareket Üreten Uyarıcı

- Bir uyarıcıya verilecek tepki arasında uzun zaman dilimi ve tepkiye neden olan çok sayıda hareket bulunur. Bu durumlarda uyarıcı-tepki bitişikliği hareket üreten uyarıcı ile sağlanmaktadır. Guthrie'ye göre hareket eden uyarıcılar dışsal bir uyarıcı ile sonuç tepkisi arasında kalan içsel uyarıcılardan oluşur.

Ceza

- Cezayı yine bitişiklik ile açıklar. Ceza uyarıcı ile istenmeyen tepki arasındaki bitişikliği yok ederek, aynı uyarıcıya istenen tepki bitişikliği sağlamalıdır. İstenmeyen davranışa zıt yönlü yeni bir davranışın oluşması ile ceza etkili olmaktadır.
- Ceza istenmeyen davranışın tersi olan yeni davranış oluşturmalıdır. Duyguları tahrik eden cezalar, istenmeyen davranışların yerleşmesine yol açar. Guthrie küçük düşürme, azarlama, acı verme gibi cezaların bir işe yaramadığını söylemiş. Bu cezalar istenmeyen davranışın devamını sağlamaktan başka işe yaramamaktadır görüşünü savunmuştur. Guthrie ve Bitişiklik Kuramına göre, öğrenme tek denemede gerçekleşebildiğine göre, istenmeyen bir davranışta istenen davranış bir kez yaptırmanın öğrenmeyi sağlayacağı belirtilmiştir.
- **Örneğin;**
  - Ali öğretmenin bir dersinde geç kalan öğrenci sınıfın kapısını çalmadan içeri giriyor. Ali öğretmen çocuğa kızıp,azarlayarak bağırıyor. Çocuk özür dileyip yerine oturuyor. Ali öğretmenin bu davranışı hiç bir fayda sağlamamıştır. Çocuk daha sonra yine kapıyı çalmadan içeri girecektir. Ali öğretmen kapıyı çalmadan içeri giren bir başka öğrenciye ise dışarı çıkıp kapıyı tekrar çalmasını söylüyor ve çocuk dışarı çıkıyor. Kapıyı kapatıp, çalıyor ve içeri öyle giriyor. Böylece öğrenme istenen davranışın gösterilmesi ile sağlanmış oluyor.